

Landskap:..... Västergötland ..... Upptecknat av:..... Harald Nilsson .....
Härad:..... Marks ..... Adress:..... Kung Oscarsväg 7, Lund .....
Socken:..... Självik ..... Berättat av:..... Hugo Johansson .....
Uppteckningsår: 1936 ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör

Trålgårdsgård.	sid. 2.
Vinterfoder till får.	" 1.
Bränna svedja.	" 3-6.
Bolagssvedja.	" 7.

*Åstorp
Åstorp
Åstorp
1936*

5412 *Mrs. as Harald Ahlström
Ber. a Kago Johanson*

Vinterfoder till får.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

1.

Till vinterfoder åt fåren högg man löv och ris av olika slags lövträd, som björk, rönn och asp m.m. Detta torkades och bands i buntar, som kallades kär v. Riset kallades smala r i s. Man beräknade 100 kär v till varje får.

Västervik
Munksjö
Ljatorp
1908.

5412

upps. av Harald Nilsson
Ber. Nils Johan

Trålgårdsgård.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

2.

2

Trålarna, s l a n o r n a i en dylik gårdsgård gjordes
ofta av ihåliga, ruttna granar, som klyvdes. Utom trålar hörde
till denna gårdsgårdstyp s t ö r och h a n k a r.

5412

Bränna svedja.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

3.

Benämndes här b r ä n n a f ä l l a. Om elden gick över när man brände fälla kallades det brända området utanför fällan en b r ä n n i n g(-ar).

Sedan fällan var bränd kallades den en s v e d j a. När man satt potatis blev det en p ä r e s v e d j a, och sedan man sått rågen r å g s v e d j a.

Den vanliga storleken på en svedja var omkring 1 har. Man brukade bränna fälla varje år. Sista gången som här brändes var 1894.

Marken där svedjorna anlades bestod av m j ä l j o r d med blandskog av fur, gran och björk.

Sedan våren blivit tillagd började arbetet med fällan. Träden kvistades med yxor så långt upp man kunde nå och samtidigt högg man ner alla buskar och ris. Först under hösten och vintern fälldes träden vartill användes såg och yxa. Det bästa togs undan till timmer, och även en del till stängsel. Det var alltså mest toppar och grenar, som blev kvar till bränningen.

5412

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

—*—
4.

Denna försiggick oftast i början på april. Men om det var för vått att bränna på våren fick det ligga till hösten. Före bränningen røjde man upp brandgator runt fällan och hackade även upp mossan vilken slängdes in på fällan. Om det var sank mark grävde man upp hålor här och var för att ha vatten till hands om elden skulle gå över. Man hade även spänner med sig vid bränningen och var för övrigt utrustad med gran- och enruskor.

Fällan tändes i kvällningen, då det ofta var lugnast, och härvid använde man sig i regel av s m a l a r i s, risbuntar, (kärvar) som var torkade till vinterfoder åt fåren. Om det var lugnt tände man runt om annars i motvind. Själva bränningen, då man fick springa runt ikring och in på fällan för att passa elden så att den brann överallt kallades att "bränna i smiten". Det var ett mycket smutsigt arbete.

Efter bränningen skulle fällan r ö j a s och alla stammar och sådant, som inte brännt upp samlades tillhopa och lades i kanterna. Sedan byggdes gårdsgård runt fällan av de obrända stammarna, s m i t, och den kallades härav s m i t -

5412

g ä r r d s g å r d. Om inte smiten räckte till och det gjorde den inte alltid för det gick åt mycket trä till gårdsgården, fick man ta av det man lagt undan före bränningen. Smitveden ruttnade fortare än det andra, men gårdsgården kunde stå i en 6 till 7 år. (Sedan såldes den till ved).

När gårdsgården var byggd sattes potatis av en blå, röd eller annan sort. Med en hacka gjorde man ett litet håll i marken där potatisen lades, sedan skrapade man på aska och där över en liten jordhög, k u b a. När potatisen tagits upp i september, jämnades jordhögarna ut något innan rågen såddes, vilket skedde i oktober. Det var ingen särskild rågsort man använde och den såddes lika tjockt, som på åkrarna och som man sår nu. Man brukade så ut timotej samtidigt med rågen. Sedan myllades råg och gräsfrö ner med k r a f s e r i regel av gran med något tillplattat huvud med en 7 till 8 snett inborrade pinnar.

Det var gårdens folk, som utförde detta arbete. Rågen skar sedan med skära, h a n d s k ä r a. (Möjligen avsåg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

5.

5412

meddelaren med handskära, sättet att skära av rågen. H.N.)
Vid skörden brukade 3 till 4 personer från granngården hjälpa till.

Tredje året slogs gräs på svedjan vilket utfördes av gårdens folk. Misslyckades grässkörden, som det hände ibland, fick man slå s y r o r. Efter slåttern fingo kreaturen beta på svedjan ett par år och sedan kom skogen igen. När betet var slut revs gårdsgården ner och såldes till ved.

Meddelarens gård, där den ovan beskrivna bränningen försiggick var på 78 har nu med 17 tunnland odlad jord.

De redskap, som användes vid svedjebränningen voro y x a, s å g, h a c k a, k r a f s a och s k ä r a.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

—
6.

5412

Bolagssvedja.

När båda gårdarna i byn brände fälla tillsammans var det på den samfällda marken. Den nya svedjan lades då alltid intill den gamla. För övrigt tillgick det på samma sätt, som när gårdarna senare brände var för sig, vilket beskrivits under rubr. Bränna fälla. Enda skillnaden var att man hjälptes åt med arbetet och båda gårdarna släppte till utsäde. Det är 60 a 75 år sedan och kanske längre, som gårdarna brände fälla tillsammans på samfälld mark.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

7.